

2019-07-02

Dnr 511-11469-2019
1291-201

Delg.kv.

Kontaktperson
Miljöavdelningen
Naturskyddsenheten
Pernilla Olsson
010 - 224 10 00 (vxl)
skane@lansstyrelsen.se

Enligt sändlista

Fastställelse av skötselplan för naturreservatet Stenshuvud i Simrishamns kommun

Länsstyrelsen har tagit fram en skötselplan för naturreservatet Stenshuvud i Simrishamns kommun.

Berörda sakägare har lämnats tillfälle att yttra sig över handlingarna.

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm fastställer Länsstyrelsen skötselplanen 2019-02-27 för naturreservatet Stenshuvud i Simrishamns kommun (Bilaga 1) att gälla tills vidare.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet, se Bilaga 2.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit enhetschef Cecilia Backe, beslutande och Pernilla Olsson, föredragande.

Cecilia Backe

Pernilla Olsson

Bilagor

1. Skötselplan 2019-07-02 för naturreservatet Stenshuvud i Simrishamns kommun
2. Hur man överklagar

Denna handling har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

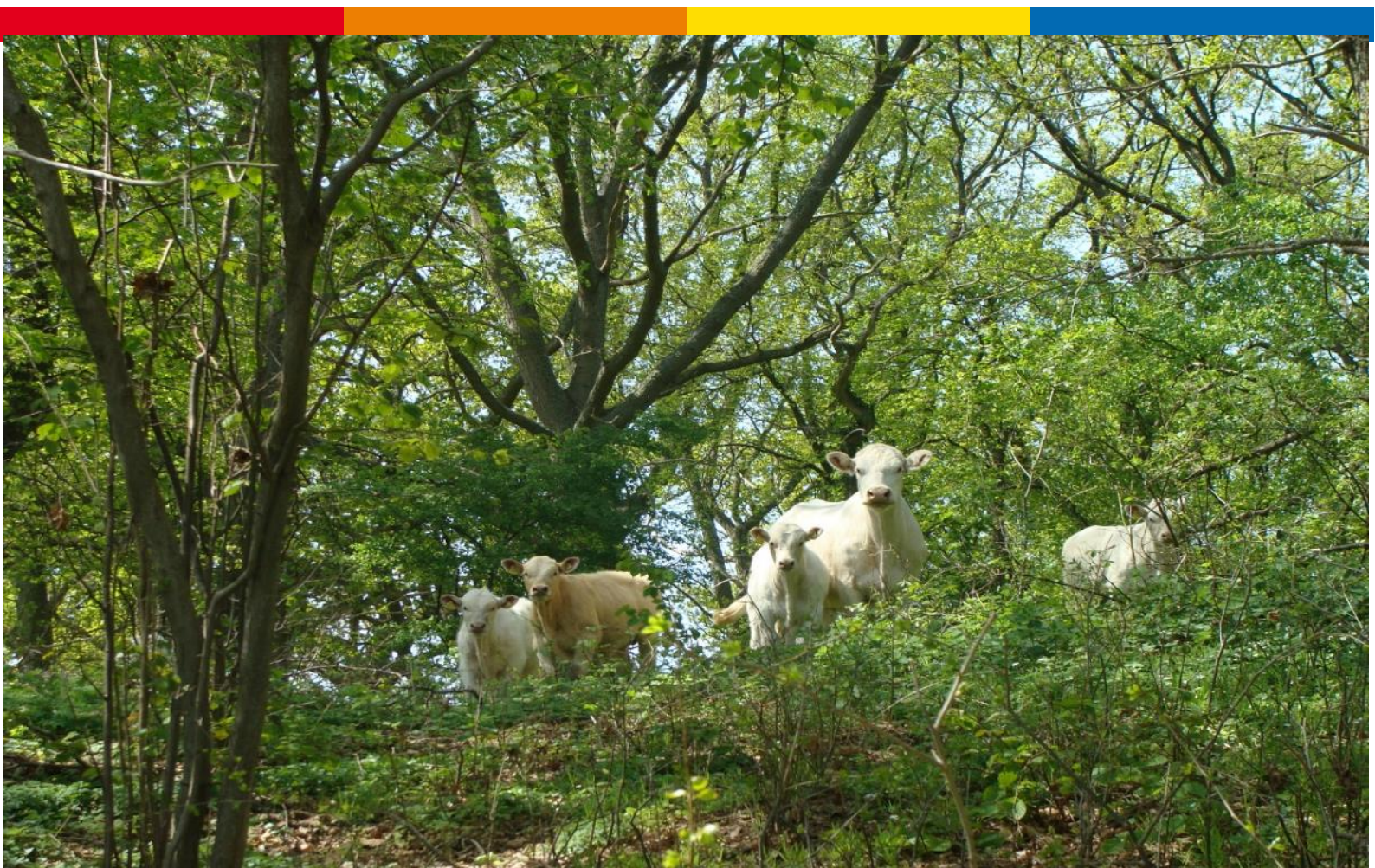
Länsstyrelsen
Skåne

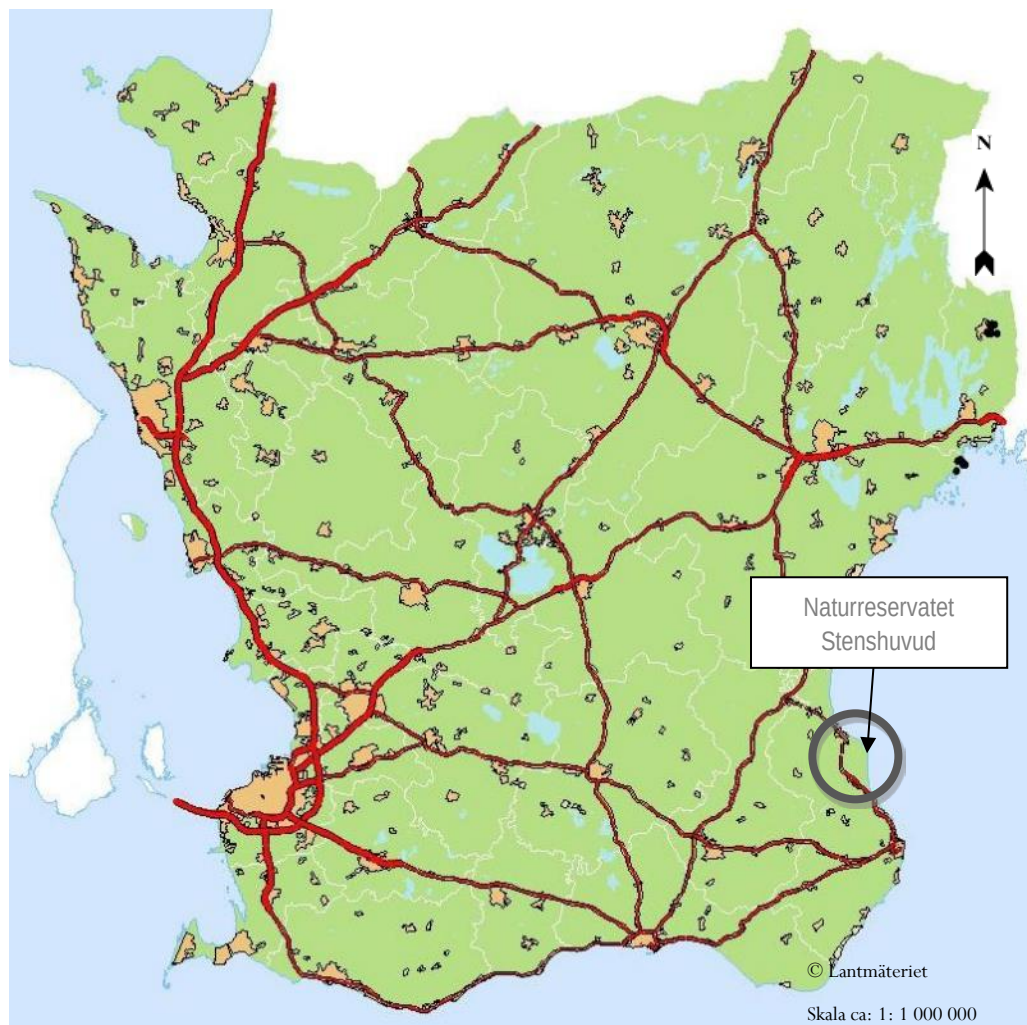
Bilaga 1

Skötselplan för naturreservatet Stenshuvud

Skåne län, Simrishamns kommun

2019-07-02

Titel:	Skötselplan för naturreservatet Stenshuvud
Utgiven av:	Länsstyrelsen Skåne
Författare:	Pernilla Olsson och Linn Andersson
Beställning:	Länsstyrelsen Skåne Miljöavdelningen 205 15 Malmö Telefon 010-22 41 100
Copyright:	Länsstyrelsen Skåne
Diarienummer:	511-xxxx-2018, 1291-2xx
ISBN:	xxx-xx-xxxxx-xx-x
Rapportnummer:	xxxx:xx
Layout:	Linn Andersson och Pernilla Olsson
Tryckeri, upplaga:	Länsstyrelsen Skåne
Tryckår:	2019
Foto:	Figur 8, 9, 13 och 20 Linn Andersson och övriga Pernilla Olsson, om inget annat anges.
Omslagsbild:	Betesdjur i naturreservatet 2018, Linn Andersson

Innehållsförteckning

INLEDNING	4
1. SYFTET MED NATURRESERVATET	5
2. BESKRIVNING AV OMRÅDET	7
2.1 Administrativa data	7
Information om Natura 2000	8
2.2 Allmän beskrivning och bevarandevärden	10
2.2.1 Geomorfologi och hydrologi	10
2.2.2 Historisk och nuvarande markanvändning samt kulturhistoria	12
2.2.3 Biologi	14
2.2.4 Friluftsliv	15
2.2.5 Vad kan påverka området negativt?	16
3 ÖVERSIKT AV MÅL, SKÖTSELÅTGÄRDER OCH PLANERAD MARKANVÄNDNING	17
3.1 Övergripande bevarande-/kvalitetsmål	17
3.2 Generella riktlinjer och skötselåtgärder	18
4 SKÖTSELOMRÅDEN MED MÅL OCH ÅTGÄRDER	20
4.1 Skötselområde 1 – Trädklädda marker	20
4.2 Skötselområde 2 – Öppen betesmark	25
4.3 Skötselområde 3 – Svämlövskog och vattendrag	28
4.4 Skötselområde 4 – Strand (vita dyner)	33
4.2 Skötselområde 5 – Hav (sandbank)	35
5 FRILUFTSLIV	35
6 JAKT, FISKE	36
7 UTMÄRKNING AV NATURRESERVATETS GRÄNS	36
8 TILLSYN	37
9 DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING	37
9.1 Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder	37
9.2 Revidering av skötselplanen	37
9.3 Uppföljning av kostnader	37
10 KOSTNADSANSVAR OCH PRIORITERINGAR	37
11 RÖDLISTADE ARTER	39
12 KÄLLOR	41

BILAGOR

A. Naturreservatets gräns samt anläggningar. B. Natura 2000. C. Skötselområden.

Inledning

Skötselplanen beskriver ett områdes värden enligt befintligt kunskapsläge och redogör även för hur och när dessa värden ska skötas. Bakom detta ligger syftena med bildandet av ett naturreservat. Syftena styr vilka föreskrifter (regler) som ska gälla. Föreskrifterna redovisas i det dokument där bildandet av naturreservatet beslutas. Men för att uppnå syftena med ett naturreservat kan det också krävas en särskild skötsel, vilken redovisas i detta dokument

Skötselplanen anger också vad som är viktigast att göra om förvaltaren av naturreservatet, dvs den som är ansvarig för skötseln, behöver prioritera. Skötselplanen vänder sig dock inte bara till förvaltaren utan även till markägare och andra intressenter.

Länsstyrelsen har ett övergripande ansvar för att statligt bildade naturreservat sköts. Länsstyrelsen har också ansvar för tillsynen och uppföljning i statliga naturreservat. Förvaltningen kan överlåtas till andra, t ex en stiftelse eller den kommun där naturreservatet är beläget. De praktiska skötselåtgärderna utförs oftast av markägare, arrendatorer, entreprenörer eller andra som förvaltaren har skötselavtal med.

Skötselplanen börjar med en beskrivande del där bl a naturreservatets syften och vilka natur- och bevarandevärden som finns redovisas. Därefter följer en redogörelse för bevarandemålen och för hur naturreservatet ska skötas för att uppnå målen och syftena.

1. Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet Stenshuvud är att bevara naturtyper och livsmiljöer för växt- och djurarter samt att tillvarata möjligheter att under rekreation och friluftsliv få vistas i vacker natur. Detta ska uppnås genom en anpassad markanvändning. Syftet beslutades år 2003 av Länsstyrelsen i Skåne.

Naturreservatet ska på sikt ingå i nationalparken Stenshuvud (Naturvårdsverket, 1986). Syftet med Stenshuvuds nationalpark är att bevara ett storslaget naturområde som har stora geologiska och biologiska skyddsvärden och som är av stor betydelse för det rörliga friluftslivet

2. BESKRIVNING AV OMRÅDET

2.1 Administrativa data

Namn	Stenshuvud
Kommun	Simrishamn
NVR-ID	2001554
Gränser	Området begränsas av mitten av svart punktstreckad linje på till detta beslut bifogad karta (Bilaga A)
Fastigheter	Del av Simrishamn Rörum 23:6
Markägare	Enskilda
Läge	Söder om, i direkt anslutning till, Stenshuvuds nationalpark, utmed Rörums norra å
Topografiskt kartblad	2D Tomelilla SO
Ekonomiska kartblad	2E 4a Kivik
Centralpunkt (SWEREF99)	x (E): 14,275710 y (N): 55,646729
Naturgeografisk region	7, Skånes sediment- och horstområden
Vattenförekomst (preliminär; HID)	Rörums Norra å: Havet-Källa MS_CD: WA34825687, VISS EU_CD: SE617041-139946
Huvudavrinningsområde	Kustområde - SE88089
Dikningsföretag	-
Areal	8,2 ha
Landareal	4,8 ha varav produktiv skog 3,7 ha
Förvaltare	Länsstyrelsen

Markslag*	Areal, ha/längd, m	Övrigt
hav, kuthav	3,4	
skog	3,8	lövskog 2,1 ha, blandskog 1 ha, barrskog 0,7 ha
betesmark	0,5	
övrig öppen mark	0,5	
vattendrag	500 m	

*Markslag enligt kontinuerlig naturtypskartering av skyddade områden (KNAS)

Information om Natura 2000

I samband med inträdet i Europeiska Unionen har Sverige accepterat att delta i arbetet med att etablera ett nätverk av skyddade områden i Europa kallat Natura 2000. Nätverket byggs upp av områden som föreslås av regeringen och som antas av kommissionen i enlighet med två direktiv inom naturvårdsområdet, EU-rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG (habitatdirektivet) och EU-rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet) inklusive direktivens uppdateringar.

Direktiven har sin grund i Bernkonventionen som var först med att rättsligt skydda arter och deras livsmiljöer i Europa. EU-direktiven bygger på nya kunskaper och inför principen att bevara naturtyper för deras egen skull och inte enbart för att de utgör hemvist för vissa arter. Habitat- och fågeldirektivet är EU:s bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden så som det lades fast i Konventionen om biologisk mångfald i Rio 1992.

Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda och vårda de områden som är föreslagna att ingå eller som ingår i Natura 2000 och detta regleras i den svenska lagstiftningen i Miljöbalken med tillhörande Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm. Det innebär att åtgärder som kan inverka negativt på bevarandestatus för preciserade habitat eller arter inom naturreservatet kräver samråd och i vissa fall tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande förordningar (tabell 1).

Naturtypernas utbredning finns även redovisade på karta, se bilaga B. Det förekommer ett flertal arter inom naturreservatet som är rödlistade enligt artdatabankens rödlista över hotade arter, se kapitel 11.

Förekommande arter för vilka det upprättats ett särskilt nationellt åtgärdsprogram:

- Martorn
- Humlekortvinge (Gemensamt ÅGP för dynglevande skalbaggar).

Tabell 1. Förekommande naturtyper med arealer för de delar av Natura 2000-området Stenshuvud SE0420134 som är beläget inom naturreservatet Stenshuvud. Natura 2000-koder anges inom parentes. Naturtyperna indelas i fullgod bevarandestatus där alla kriterierna för areal, ekologisk struktur och funktion samt för typiska arter är uppfyllda. I en icke fullgod naturtyp uppfylls definitionen för naturtyp men det kan saknas delar av ekologisk struktur och funktion eller typiska arter.

Naturtyp	Areal (ha)		Längd (m)
	Fullgod	Icke fullgod	
Vattendrag <6 m (osäkert) (3260)	Ej bedömd; 0,2		500
Sublittoral sandbankar fri från vegetation (1111/1113)		3,0	
Vita dyner (2120)		0,3	
Grå dyner (2130)	Ej bedömd; 0,2		
Trädklädd betesmark, ekhagar (9071)	1,7		
Trädklädd betesmark, ädellövdominerade (9072)	0,8		
Näringsrik ekskog (9160)		0,1	
*Svämlövskog (91E0 eller 9750)		1,9	
Icke-natura skog (9900)		0,01	
Total areal naturtyper	7,9 ha, varav 2,3 fullgod status		
*prioriterad naturtyp enligt Natura 2000			

2.2 Allmän beskrivning och bevarandevärden

Naturreservatet är beläget vid kusten på gränsen mellan Rörums och Kiviks församlingar. Området omfattar Rörums norra å och dess närmaste omgivning vid åns utlopp i Östersjön (figur 1). Området

Figur 1. De östligaste delarna av naturreservatet där Rörums Norra å mynnar

domineras av sandiga marker med svämlövskog och trädklädda betesmarker men det hyser även mindre partier öppen betesmark mark och sandstrand. Natur-reservatets gräns följer ravinens kant i söder och gränsar mot en stenmur i norr. Hela naturreservatet omfattas av strandskyddsbestämmelser.

2.2.1 Geomorfologi och hydrologi

Rörums norra å har under årtusenden arbetat sig djupt ner i sandavlagringarna och det har på vissa sträckor uppstått slingrande meanderbågar med cirka 10 m höga och mycket branta ravinsluttningar. Grundvattnet ligger ytligt i flera områden i den södra branten och det finns fuktiga marker utmed ån längs några sträckor. Ån har en fallhöjd på totalt ca 3 meter inom reservatet vilket ger ett svagt strömmande vattendrag. Naturreservatet ingår i huvudavrinningsområde Österlenåar 88/89 som mynnar i havet (Västra Hanöbuktens kustvatten).

Berggrunden i hela reservatet består av kvarts-fältspatrik sedimentär bergart.

Jordarten utgörs av postglacial finsand (figur 2) och i den sydöstra delen med inslag av flygsand. När det gäller strandmaterialet så består det av sand och grus norr om Rörums norra å. Söder om ån övergår strandmaterialet till klint (en mer eller mindre brant vägg i jord, bildad genom stranderosion). Erosionsförhållandena längs naturreservatets strand bedöms som balanserade, d.v.s. växelvis erosion/ackumulation, norr om ån och som långsam erosion söder om ån. Baserat på index bedöms erosionskänsligheten från måttlig till stor. Vid en framtida havsnivåhöjning väntas en sannolikt ökad erosion.

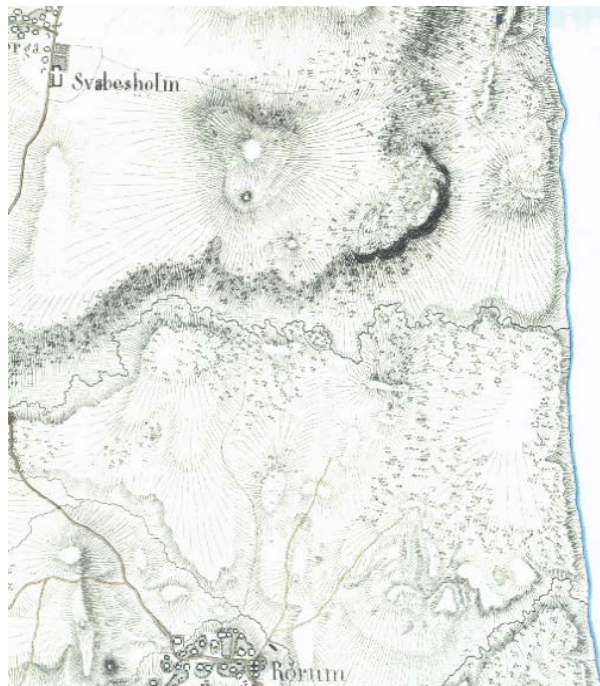
Figur 2. Den trädklädda betesmarken norr om ån med en del blottad sand.

2.2.2 Historisk och nuvarande markanvändning samt kulturhistoria

När det gäller fornlämningar är det enda man hittills funnit, inom i det som idag är Stenshuvuds naturreservat, en fornlämningslik bildning. Det är en högliknande bildning i norra centrala delen.

Markanvändningen i nuvarande naturreservat har växlat historiskt sett och andelen öppen mark respektive skog har varierat.

Överlag kan man se att det har varit lång kontinuitet av beteshävd inom reservatet. Vissa delar av reservatet har också haft lång trädkontinuitet. Vattendraget verkar ha haft ungefär samma form under historien, och alltså inte vara utträtat. Dessa förutsättningar har lagt grunden för de mosaikartade miljöer som finns idag; med svämlövskog närmst ån och utanför denna blandädellövskog och lundmiljöer med värdefull betespräglad flora.

Figur 3. Skånska rekognosceringskartan från 1812-1820.

Vid 1800-talets början utgörs marken norr om ån av öppen mark och söder om ån av lövskog, enligt den Skånska rekognosceringskartan 1812-1820 (figur 3). Det är möjligt att området har använts som utmark till Rörums by.

Generalstabskartan från 1861 (figur 4) indikerar att det var öppen mark över ett relativt stort område söder och norr om vattendraget. Lövskogen som fanns med på Skånska Rekognosceringskartan är inte längre kvar.

Figur 4. Generalstabskartan från 1861.

Under 1900-talets början var området mer mosaikartat, enligt Häradsekonomska kartan 1929-1930 (figur 5), med löv- och barrskog, samt en trädklädd betesmark (grönkantade ytor på kartan).

Det som är markerat som åker vid denna tid (gulkantade ytor på kartan) är idag öppna marker med lägre naturvärden än de öppna markerna norr om ån.

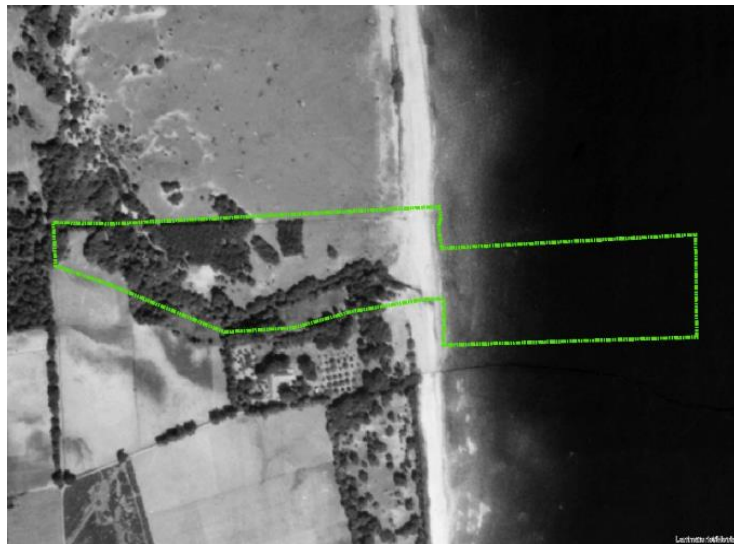

Figur 5. Häradsekonomska kartan kartläggning 1929-1930.

Det som idag är äppelodlingar intill reservatet i söder syns som åker redan på denna karta.

Flygfoton från 1940-talet visar en tydlig trädridå längs med vattendraget (figur 6).

En större del i nordost är markerad som öppen mark och de träd, främst tall och björk, som växer där idag är således som äldst ca 70 år. Här syns också att äppelodlingar finns intill gården i direkt anslutning till naturreservatet, men på de större åkrarna har man ännu inte börjat med fruktodling.

Figur 6. Flygfoto från 1940

På den ekonomiska kartan från 1970-71 ser man att igenväxning har börjat (figur 7).

2.2.3 Biologi

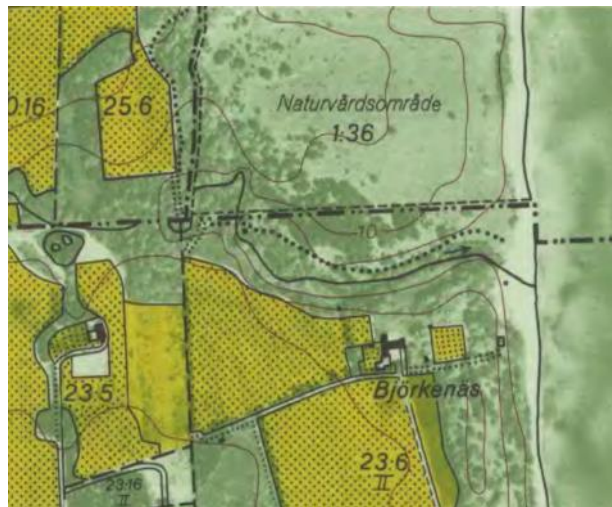
Växtligheten är en mycket varierad och artrik mosaik av olika naturtyper och livsmiljöer. Markförhållandena skiftar från torra och näringsfattiga sandjordar ute i den öppna betesmarken (Natura 2000-naturtypen grå dyn) till partier med fuktiga, näringsrika mulljordar i skogspartierna.

Norr om ån finns sandiga trädklädda betesmarkerna med en rik förekomst av snåriga buskpartier. Söder om ån på lerig mark finns ett mosaikartat beteslandskap med öppen gräsmark, tätare skogsbestånd och täta busksnår (figur 8).

Skogsbiotopernas ålder varierar, vilket går att härleda bland annat från de historiska kartorna som visar på en markhistoria som innehållit både betesmark, skog och viss odling (figur 3-7).

Norr om ån längst österut intill stranden finns en sandig öppen betesmark med tydligt betespåverkad flora och som utgör naturtypen grå dyn (figur 9).

Rörums norra å omges av fuktig svämlövskog som domineras i trädskiktet av klibbal.

Figur 7. Ekonomiska kartan från 1970-71

Figur 8. De trädklädda betesmarkerna söder om Rörums Norra å.

Buskskiktet domineras bland annat av benved, ros (*Rosa sp.*), trubbhagtorn och måbär. I de fuktigare partierna intill ån finns en del lite grövre flerstammiga klubbalar och täta mattor av strutbräken och däremellan dominerar ramlök.

Vattendraget slingrar sig fram (meandrar) och har bitvis fina grus- och sandbottnar och bankar (figur 10). I åkanten växer en hel del flerstammiga grövre klubbalar och en del död ved förekommer.

Figur 9. Backsippa i den öppna betesmarken nordost om

Sandstranden är en del av ett längre strandområde som sträcker sig från nationalparken och ca 3,5 km söderut till Vik (figur 11). Stranden utgör en direkt fortsättning ut i havet av de sandiga betesmarkerna på land. Havsområdet inom naturreservatet utgörs av sandbankar fria från växtlighet, vilka behöver avgränsas noggrannare och inventeras mer i fält. Bankarna skiljer sig topografiskt från omgivande bottenområden.

Figur 10. Mynningen av Rörums Norra å i havet.

2.2.4 Friluftsliv

Området är utpekad som riksintresse för friluftslivet och utgör en naturlig förlängning av Stenshuvuds nationalpark, där det råder ett mycket aktivt friluftsliv. En stig går genom naturreservatet längs med ån på norra sidan. Den ansluter i väster både till Skåneleden och till en av nationalparken Stenshuvuds vandringsleder.

Figur 11. I strandområdet växer bland annat strandvial.

2.2.5 Vad kan påverka området negativt?

De största hoten för områdets naturtyper och arter listas nedan.

Terrestra miljöer

- Bebyggelse, vägar, anläggningar och annan markexploatering och förändring av markanvändning, exempelvis skogsplantering, uppodling och täktverksamhet, i objektet eller i angränsande områden som kan påverka naturvärdena i området negativt.
- Spridning av invasiva¹ arter.
- Igenväxning av sanddyner med bland annat vresros, tall eller asp samt brist på blottad sand och för svagt slitage på sandmarkerna så att inte tillräcklig sandomrörning sker.
- Igenväxning vilket bla leder till ett alltför tätt träd- och buskskikt i skogliga naturtyper, ökad beskuggning av värdefulla träd och minskad livslängd för hålträd och grova träd.
- Allt för hårt bete i betesmarkerna som skadar vegetationen och förhindrar föryngring av ersättningsträd.
- Avverkning av värdefulla träd (ex. grova träd, senvuxna träd, socklar, hålträd, döda eller döende träd) inom naturreservatet eller i omkringliggande områden och borttagning och bortforsling av markliggande död ved.
- Gödsling eller annan tillförsel av näringsämnen (t.ex. kalkning, kväveläckage från omgivande marker, spridning av rötslam, stödutfodring m.m.) från annan källa än från betande djur. Stödutfodring av betesdjur ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga florin.
- Användning av avmaskningsmedel som är negativa för den dynglevande insektsfaunan samt användning av bekämpningsmedel och kemikalier i omkringliggande mark och vatten.

Limniska miljöer

- Förändringar av områdets hydrologi på grund av åtgärder både inom och utanför naturreservatet genom t.ex. markavvattning, planteringar, dikesrensning, vägdragning eller dämningar.
- Vattenuttag under perioder med lågvattenflöde, vilket innebär risk för uttorkning, förhöjda vattentemperaturer och syrgasbrist.
- Spridning av invasiva arter (inklusive signalkräfta).
- Användning av bekämpningsmedel och kemikalier i de omgivande marker och vatten.

¹ En invasiv art är en art som introducerats till områden utanför sitt ursprungliga utbredningsområde, som sprider sig av egen kraft, som skadar ekosystemet som de introducerats till, hotar den biologiska mångfalden, har negativa effekter på jordbruk och dylikt, åstadkommer ekonomisk skada, eller påverkar hälsan negativt hos djur och människor.

- Vattenreglering och vandringshinder i vattendragen.

Marina miljöer

- All form av exploatering, såsom anläggningsarbeten, tåkverksamhet, sandsugning, i eller utanför området.
- Utsläpp av olja eller kemikalier.
- Spridning av invasiva arter.
- Användning av bekämpningsmedel och kemikalier i intilliggande marker och vatten.

3 ÖVERSIKT AV MÅL, SKÖTSELÅTGÄRDER OCH PLANERAD MARKANVÄNDNING

3.1 Övergripande bevarande-/kvalitetsmål

Det övergripande bevarandemålet är att bidra till att utpekade naturtyper och livsmiljöer, arter knutna till dessa, samt hotade och rödlistade arter skall kunna fortleva på lång sikt och helst öka i utbredning och populationsstorlek. Målet är också att bevara de geomorfologiska värdena och att ta tillvara möjligheter till friluftsliv och rekreation.

Området utgörs av en stor variation av naturtyper och därför beskrivs målen ytterligare uppdelade på respektive naturtyp i kap 4.

När det gäller typiska arter för de ingående naturtyperna, så ska artrikedomen och arttätheten i områdets befintliga habitat bevaras och utvecklas. Förekomsten av rödlistade växt- och djurarter som är knutna till naturtyperna, se kapitel 11, ska bevaras och utvecklas så att de kan föryngra sig i långsiktigt livskraftiga populationer². Det bör vara ett särskilt fokus på arterna hasselmus, humlekortvinge, martorn och smultronfingerört (tabell 4).

Främmande och/eller invasiva arter ska inte förekomma. För samtliga strand- och sanddynsmiljöer ska vresros ej öka i utbredning och på längre sikt bör arten tas bort

² De prioriterade bevarandevärdena består i att långsiktigt skydda livsmiljöer och arter som är förtecknade i Bilaga 1, 2 och 4 i Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

helt inom naturreservatet. Man behöver dock bedöma om vresros kan fylla någon positiv funktion för martorn, tex i form av skydd mot exponering.

Ny kunskap ska tillämpas i samband med skötseln av naturreservatet.

3.2 Generella riktlinjer och skötselåtgärder

- Skogsbruk får inte förekomma i naturreservatet (befintlig gran får gallras och därefter slutavverkas, senast år 2050, men får inte återplanteras; tall och björk får avverkas).
- Trädbärande betesmark och svämlövskog utvecklas fritt. Enstaka äldre hagmarksträd, ädellövträd, får dock vårdas genom försiktig frihuggning. Vidare får enstaka träd fällas för att bibehålla eller utveckla fullskiktade bryn, främst mot söder. Blandskog och lövskog får utvecklas mot naturlig ädellövskog genom riktade skötselinsatser, exempelvis genom luckhuggning och ringbarkning,
- I yngre och medelålders trädbärande betesmark och svämlövskog vidtas åtgärder successivt för att öka mängden grova träd och död ved bl.a. i form av stående träd, högstubbar och lågor, både solbelysta och skuggade. Åtgärderna kan exempelvis bestå i luckhuggning och ringbarkning.
- Ädellövvirke eller klibbal får inte transporteras ut ur naturreservatet.
- Död ved lämnas orörd, med undantag av gran och tall avverkad fram till och med år 2050, vilken tillfaller markägaren.
- I hela området är det viktigt att bibehålla och utveckla buskrika kantzoner, övervuxna stengården, fullskiktade skogsbryn och en stor artrikedom när det gäller bär- och fruktbärande buskar och träd för att gynna bland annat hasselmus. Andelen solexponerad död ved ska på sikt öka.
- En viss röjning av björnbär får ske på platser där det gynnar lundfloran, men det får inte ske på bekostnad av livsmiljöerna för hasselmus.
- Årliga underhållsröjningar skall ske för att hålla tillbaka granuppslag som djuren inte betar. Avverkningar och röjningar ska efterföljas av bete.
- Körskador ska undvikas. Transporter i samband med förvaltning av området bör ske på tjälad mark för att minimera markskador i området.
- Träd som utgör en fara för allmänhetens säkerhet eller som riskerar att falla över ledningar, vägar eller byggnader får fällas och flyttas men inte transporteras bort från naturreservatet.
- Småvatten får gärna återskapas (*kan kräva tillstånd pga. strandskydd och dikningsföretag*).

- Områdena 1a, 1b och 2 betas med nötkreatur för att upprätthålla karaktären av betespräglad ädellövskog i kombination med vissa mer öppna marker.
- Ingen gödsling får ske i naturreservatet.
- Stödutfodring för endast ske i samband med övergångsutfodring och vid betessläpp och installning.
- Med tanke på dynglevande insekter är det viktigt att begränsa användningen av avmaskningsmedel för att förhindra att dynga med rester av avmaskningspreparat kommer ut i betesmarkerna. Användningen av avmaskningspreparat ska därför ske restriktivt enligt behovsanpassad modell, dvs när parasitangrepp konstaterats. Särskilt viktigt är det att undvika avmaskning strax innan betespåsläpp på våren/försommaren. Därför ska betesdjur som har avmaskats inte släppas på betesmarken innan de genomgått en karantän på ca två veckor (dvs i stall eller bete på kulturbetesmark). Djur som behandlats med långtidsverkande preparat (Bolux) får inte beta på markerna.
- Igenväxningsväxtlighet röjs bort vid behov i de områden som ska vara öppna enligt bevarandemålen.
- Skötseln ska gynna typiska och karaktäristiska arter för respektive naturtyp.
- Skötselåtgärder i stengården och buskbärande mark får inte utföras under perioden 1 mars – 31 oktober (siktgator får dock underhållas i samband med jakt efter samråd med naturvårdsförvaltaren).
- Främmande och invasiva arter tas bort.
- Ny kunskap ska tillämpas i samband med skötsel av området.

Det är av stor vikt att skötseln gynnar förekomsten av martorn, humlekortvinge, smultronfingerört och hasselmus. Dessa arter är de mest hotade i reservatet, är fridlysta och/eller ingår i ett åtgärdsprogram för hotade arter (tabell 4). Övriga hotade och rödlistade arter inom området skall kunna fortleva på lång sikt och helst öka i populationsstorlek och utbredning. Skötsel för att gynna martorn och humlekortvinge utförs i enlighet med åtgärdsprogrammen för dessa arter.

Den fornlämningslika bildningen på fastigheten sköts i samråd med länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Stigar och broar ska underhållas för att kanalisera besökarna till lämpliga stigar, för att övrig mark ska kunna ha en mer naturlig utveckling utan ett alltför stort slitage.

4 SKÖTSELOMRÅDEN MED MÅL OCH ÅTGÄRDER

Hela naturreservatet är indelat i olika skötselområden som redovisas och numreras i denna beskrivning och på kartan med skötselområden (bilaga C). Skötselområdena är indelade efter pågående mark- och vattenanvändning (tabell 2). Naturreservatet ingår i Natura 2000-området Stenshuvud, vilket utgörs huvudsakligen av nationalparken Stenshuvud, och det medför att det finns en bevarandeplan för området. Målen i bevarandeplanen stämmer överens med målen i denna skötselplan.

Tabell 2. Övergripande sammanställning av skötselområdena.

Skötsel- område Nr	Areal (ha)	Nuvarande markanvändning	Mål	Övrigt
1	2,6	Trädklädda marker	Trädklädda betesmarker och närlingsrik ekskog	De östra delarna i omr 1 a med tall och björk får övergå till öppen betesmark.
2	0,2	Öppen betesmark (grå dyn)	Öppen betesmark (grå dyn)	
3	2,1	Svämlövskog och vattendrag	Svämlövskog och vattendrag	
4	0,3	Strand (vita dyner)	Strand (vita dyner)	
5	3,0	Hav (sandbankar)	Hav (sandbankar)	
SUMMA	8,2			

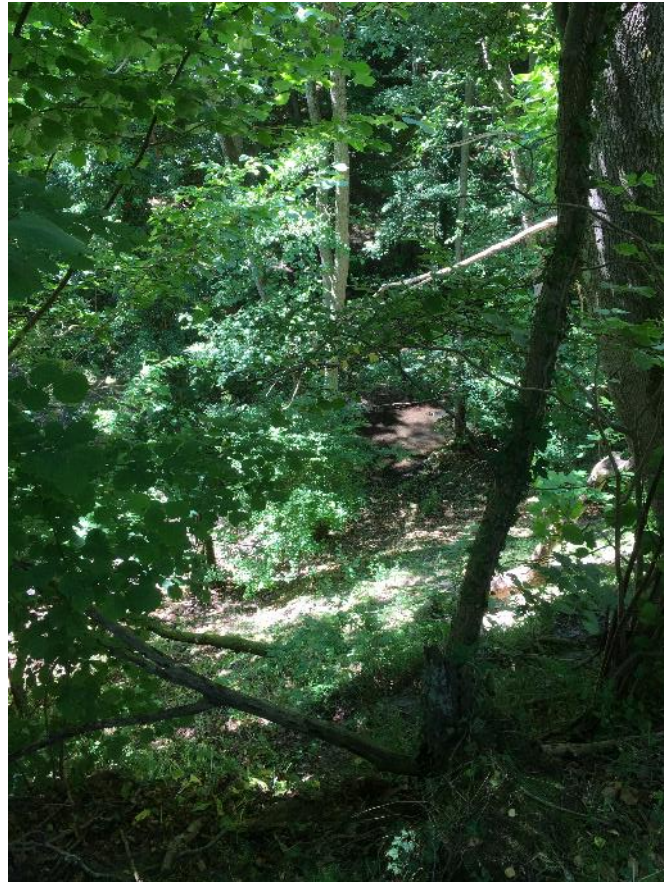
4.1 Skötselområde 1 – Trädklädda marker

Beskrivning

Skogens ålder är varierad i hela området, vilket går att härleda från de historiska kartorna som visar att marken utgjorts av både betesmark, skog och en viss uppodling (se avsnitt 2.2.2).

Skötselområde 1 a : Trädklädd betesmark, norr om Rörums norra å (1,7 ha)
Naturtyper: Trädklädd betesmark, ekhagar (9071)

De sandiga trädklädda betesmarkerna norr om ån domineras i de östra delarna av vårtbjörk och bergtall med enstaka gran och asp. Här finns också en god förekomst av snår av bland annat hassel, vildkaprifol, björnbär och ros (*Rosa sp.*). Snåren ger goda förutsättningar för den fridlysta hasselmusen (rödlistad; tabell 4) som finns både i naturreservatet och den intilliggande nationalparken. I detta område finns också smultronfingerört (rödlistad; tabell 4).

Figur 12. Den trädklädda betesmarken norr om vattendraget.

De västligaste delarna av de trädklädda betesmarkerna, norr om ån, utgörs i trädskiktet av bok, ek, avenbok, lönn, ask och björk (figur 12). Insprängda här och var står relativt grova storkroniga hagmarksträd av bok och ek som visar på en tidigare epok av öppnare mark, då trädens kronor kunde utvecklas mer fritt. Skogen är flerskiktad till viss del, med föryngring av ek, bok och lönn. Buskskiktet är till stor del välutvecklat och utgörs där av hassel och ros (*Rosa sp.*).

Riktigt grov ek och bok saknas i dagsläget – de grövsta som hittades vid inventering juni 2018 var 65 cm (ek) respektive 70 cm (bok) i brösthöjdsdiameter.

Skötselområde 1 b : Trädklädd betesmark, söder om Rörums norra å (0,8 ha)
Naturtyper: Trädklädd betesmark, ädellövdominerade (9072),

Söder om ån på lerig mark finns ett mosaikartat beteslandskap med öppen gräsmark, tätare skogsbestånd och täta busksnår. I de västra skogspartierna dominerar lind,

ask, klibbal och avenbok och buskskiktet domineras av hassel, trubbhagtorn, slån och rundhagtorn. Här står även enstaka grövre askar och grövre och flerstammiga lindar. I de fuktigare delarna av den branta sluttningen dominerar lokalt täta mattor av ramlök och i en del partier bryter grundvatten fram och skapar fuktig-blöt mark med en artrik flora.

Figur 6. I den trädklädda betesmarken söder om vattendraget finns ett par områden med öppen betesmark med välutvecklade bryn.

Detta skogsparti är örtrikt och i fältskiktet förekommer också till exempel skavfråken, tandrot, rosendunört, skärmstarr och bäckbräsma. I de östra delarna kring den öppna gräsmarken är skogsbrynen mycket välutvecklade och täta (figur 13). I gräsmarken växer bland annat penningblad, gråfibbla, brunört och vitklöver.

Bevarandemål för område 1 a och 1 b (utöver de som anges i kap 3.1)

- Det övergripande målet för de trädklädda betesmarkerna, som idag utgörs av en mosaik av tätare skogspartier och mer öppna områden, är att trädsiktet på sikt ska domineras av avenbok, bok och ek, med inslag av andra ädellövträd som lind, lönn och ask.
- Samtliga skogshabitat lämnas till största delen utan åtgärder för att på sikt utvecklas till en naturskog genom naturlig interndynamik och störning, dvs en skog med varierad åldersstruktur och krontäckning, gläntor där solinsläppet är rikligt till fältskikt och trädstammar, rik tillgång på död ved samt en rik flora och fauna. Samtliga skogshabitat ska vara rika på buskar och förekomsten av ihåliga och grova träd ska öka. Skogshabitaten ska vara flerskiktade med ett stort inslag av ihåliga och grova träd (träd med en brösthöjdsdiameter över 80 cm för ek och bok, 50 cm för avenbok och för övriga trädslag se Skogsstyrelsen, 2014). Skogshabitaten ska vara rika på grova träd och död ved, bland annat i form av stående träd, högstubbar och lågor, både solbelysta och beskuggade.
- Det råder ett naturskogsliknande tillstånd med en flerskiktad betad ädellövskog av varierande ålderssammansättning.

- De enstaka storkroniga hagmarksträd som står utspridda i området ska vara friställda och solbelysta och det är viktigt med rekrytering av nya potentiella jätteträd.
- De östra delarna med tall och björk får övergå till öppen betesmark.

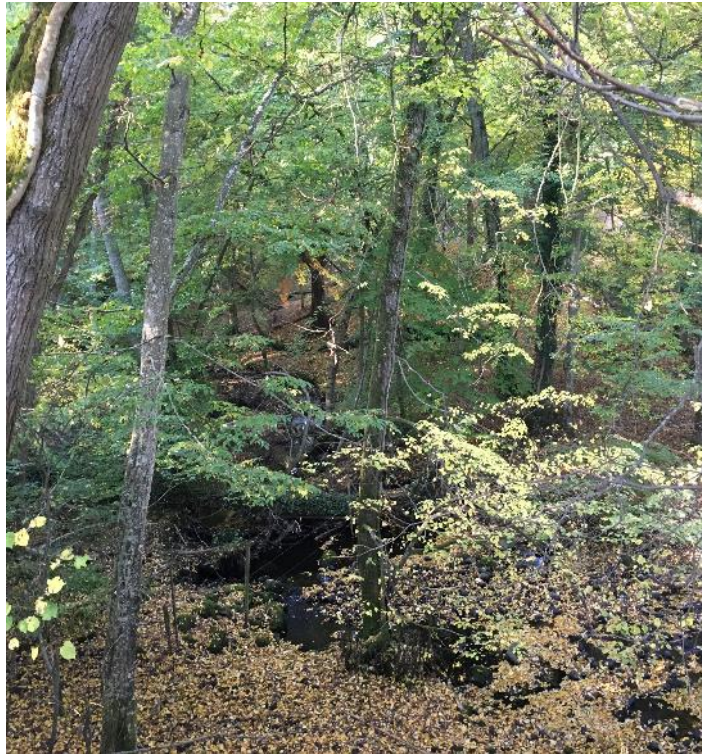
Skötselåtgärder för område 1a och 1 b (utöver de som anges i kap 3.2)

- Den centrala delen av de trädklädda betesmarkerna i den västra delen av fastigheten ska kontinuerligt innehålla täta, solbelysta buskage som om möjligt sköts genom "midjeröjning" med traktormonterat aggregat,
- I skogshabitaten ska naturlig intern dynamik och fri utveckling råda, dock behöver åtgärder göras innan förutsättningar finns för naturlig intern dynamik, tex luckhuggning, skapa död ved och friställa fd hagmarksträd. Det är lämpligt att använda olika luckstorlek i samma bestånd för att skapa variation.
- Betestrycket får inte vara högre än att det gynnar naturtypen och dess typiska och karaktäristiska arter. Olika betesfällor kan användas för att kunna variera betestrycket.
- Upprätthålla bete.
- Upprätthåll eller återställ naturlig hydrologi.

Skötselområde 1 c : Näringsrik ekskog (0,1 ha)

Naturtyper: Näringsrik ekskog (Ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ; 9160)

Detta skogsparti ingår i ett större område norr om reservatet som klassats som naturtypen näringsrik ekskog (9160). I skogspartiet inom reservatet dominerar lind och alm, men även bok, klibbal, lönn och ask förekommer (figur 14). Lindar och ask har en brösthöjdsdiameter över 50 cm. I buskskiktet förekommer enstaka bok, hassel och hagtorn. I fältskiktet förekommer stora partier av skavfräken både i svämzonen vid vattedraget och i sluttningarna.

sträcker sig norr om naturreservatet och har klassats som näringsrik ekskog. Här i den sydligaste delen växer tex lind, alm och ask.

Det är en högvuxen skog med en viss spridning i ålder och med mycket lite trädförnyring. En del stående och liggande död ved förekommer. Mikroklimatet är skuggigt med hög luftfuktighet. Det springer vatten ur marken i den branta sluttningen i söder.

Hydrologin är relativt ostörd.

Bevarandemål (utöver de som anges i kap 3.1)

- Det övergripande målet är att skogen på sikt ska domineras av avenbok, bergek, ek och lind, med inslag av alm, ask, lönn och hassel.
- Skogen lämnas till största delen utan åtgärder för att på sikt utvecklas till en naturskog genom naturlig interndynamik och störning, dvs en skog med varierad åldersstruktur och krontäckning, gläntor där solinsläppet är rikligt till fältskikt och trädstammar, rik tillgång på död ved samt en rik flora och fauna.

- Skogen ska vara rik på buskar, ihåliga träd och grova träd. Skogen ska vara flerskiktad med ett stort inslag av ihåliga och grova träd (träd med en brösthöjdsdiameter över 80 cm för ek och bok, 50 cm för avenbok och för övriga trädslag se Skogsstyrelsen, 2014). Skogen ska vara rika på grova träd och död ved, bland annat i form av stående träd, högstubbar och lågor.
- Det råder ett naturskogsliknande tillstånd med en flerskiktad ekskog av varierande åldersammansättning.
- Upprätthållande och om behov finns återställande av naturlig hydrologi.

Skötselåtgärder (utöver de som anges i kap 3.2)

- Vid behov lägga igen diken eller dräneringar.
- Skapa förutsättningar för naturlig intern dynamik, tex luckhuggning och skapa död ved. Det är lämpligt att använda olika luckstorlek i samma bestånd för att skapa variation.

4.2 Skötselområde 2 – Öppen betesmark

Skötselområde 2 a: Öppen betesmark (0,2 ha)

Naturtyper: Grå dyner (2130)

Beskrivning

Norr om ån längst österut intill stranden finns en öppen sandig betesmark med tydligt betespåverkad flora och som utgör naturtypen grå dyn (figur 15). Floran består bland annat av hedblomster (figur 16; NT; tabell 4), backsippa (VU), borsttåtel, backtimjan, mandelblomma, sandstarr, gulmåra, bergssyra, fårsvingel och blåmunkar. Samtliga dessa arter utom backsippa och

Figur 15. Den välhävdade sandiga öppna betesmarken norr om vattendraget, med tydligt betespåverkad flora.

mandelblomma utgör karaktäristiska eller typiska arter³ för naturtypen grå dyn. En del rosenbuskar finns utspridda i betesmarken, och längs kanten mot svämlövskogen finns ett flerskiktat bryn med björnbär och kaprifol. Dessa buskage utgör bra habitat för bland annat fågel, insekter och hasselmöss. Området är torrt och magert och sanden är delvis blottlagd.

I Artportalen finns ett fynd av humlekortvinge (NT) rapporterat, som omfattas av åtgärdsprogrammet för dynglevande skalbaggar.

Humlekortvinge

Humlekortvingen (figur 17) är ett rovdjur som lever av andra insekter på och i dyngan knutna till torra, varma, gärna sandiga betesmarker och har därför drabbats hårt av jordbrukets effektivisering. Humlekortvingen är dagaktiv och påträffas vanligen i gräset under eller i kanten av spillningen av nöt eller häst men kan också vid solig väderlek sitta exponerad ovanpå spillningen.

Bevarandemål

Utbredningen av grå dyner (2130) utökas västerut på bekostnad av den trädklädda betesmarken med björk och tall.

- En naturlig dynamik råder när det gäller vind- och vågerosion och ackumulation av sand
- Det finns en del rörlig sand som kan transporteras med vinden och slitage och omrörning ska vara måttlig.
- Det är en solöppen miljö med bara enstaka träd och buskar av inhemska arter, en mosaik mellan blottad sand och markvegetation.
- Marken bibehålls öppen med bete, endast enstaka buskar förekommer (max 10 % av arealen). Trädens krontäckning får inte utgöra mer än 10 % av arealen.

Figur 7. Hedblomster i den sandiga öppna betesmarken norr om vattendraget.

kortvinge, 20-25 mm lång (Wikipedia, juni 2019; Boris Loboda; <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>).

³ För naturtyper som ingår i Natura 2000, EU:s habitatdirektiv Bilaga 1 respektive Bilaga 2, använder man begreppet typiska arter och karaktäristiska arter. Typiska arter ska indikera gynnsam bevarandestatus för naturtypen, gå att följa upp icke-destruktivt och vara lätta att identifiera. Karaktäristiska arter utgörs av "vanliga" arter som utmärker naturtypen.

- Slitaget och omrörningen är måttlig, vilket upprätthåller den interna dynamiken och skapar ett visst inslag av blottad sand.
- Arealen betesmark som täcks av grässvål är väl avbetad vid vegetationsperiodens slut.
- Igenväxningsvegetation ska inte förekomma.
- Buskar av ros (ej vresros) och en får förekomma. Även enstaka träd, exempelvis ekar, får förekomma utan att de skuggar för stor del av marken.
- Vresros finns inte längre i området.

Skötselåtgärder

- Naturvårdsinriktad betesdrift, måttligt betestryck, så att ingen förna ansamlas.
- Underhåll av stängsel.
- Rójningar av träd och buskar sker vid behov, i de fall då betet inte är tillräckligt, för att öka ljusinsläppet till marken och gynna den hävdberoende floran.
- Informationsskyltar om pågående betesdrift skall sättas upp vid ingången till hagarna.

Skötselområde 2 b: Skog (0,01 ha)

Naturtyper: Icke natura naturtyp

Området utgör endast 0,01 ha. Det är bevuxet med bland annat vresros och uppvuxen björk och det kan övergå till öppen betesmark, se område 2 a.

4.3 Skötselområde 3 – Svämlövskog och vattendrag

Delområde 3 a: Svämlövskog (1,9 ha)

Naturtyper: Svämlövskog (91E0/9750)

Beskrivning

I de flacka områdena utmed Rörums Norra å finns fuktig svämlövskog med i huvudsak klibbal (figur 18). I de fuktigare partierna intill ån finns grova alsocklar och flerstammiga alar vilket indikerar höga naturvärden. I trädskiktet finns förutom klibbal även inslag av ask, hassel och någon enstaka alm, där alla utom hassel är karaktäristiska arter för naturtypen. Buskskiktet domineras bland annat av benved, trubbhagtorn, måbär och av rosor. Fältskiktet i svämlövskogen består av bland annat skärmstarr (karaktäristisk art), flädervänderot, tandrot och skogssäv. På sina håll är ramslök mattbildande, och det finns partier med mycket strutbräken (typisk art).

Figur 98. Fuktig skog, svämlövskog, med klibbal och strutbräken i de flacka områdena utmed Rörums Norra å.

Fuktkrävande flora och även grova alsocklar flera meter från vattendraget tyder på att vattenståndet har varierat i högre grad än vad det gör nu.

Bevarandemål

- Utbredningen av svämlövskog (9750) är bibehållen.
- Svämlövskogen har en ostörd hydrologi och översvämmas regelbundet av Rörums norra å.
- Det råder ett naturskogsliknande tillstånd med en flerskiktad svämlövskog av varierande ålderssammansättning,
- Trädkontinuitet av lövträd av varierande ålder med träd av olika trädslag främst klibbal och ask. Skogen ska vara flerskiktad med ett stort inslag av

ihåliga och grova träd (träd med en brösthöjdsdiameter över 50 cm för klibbal, 60 cm för ask och för övriga trädslag se Skogsstyrelsen, 2014)

Skötselåtgärder utöver de som anges i kapitel 3.2

- Skapa så naturliga förhållanden som möjligt när det gäller vattenstånd och regelbundna översvämningar.
- Eventuella avvattnande diken ska vara igenlagda.

Delområde 3 b: vattendrag (0,2 ha, 500 m)

Naturtyper: vattendrag (3260)

Beskrivning

Vattendraget slingrar sig fram (meandrar) och har bitvis fina grus- och sandbottnar och bankar, dock förekommer mer finsediment på sträckan längst nedströms. I åkanten växer en hel del flerstammiga grövre klibbalar med rikt utbredda rotsystem i åfåran, vilket är en viktig livsmiljö för en del vattenlevande organismer (figur 19). En del död ved förekommer. Vattendraget har en rik bottenfauna som indikerar ett klart och rent vatten och naturvärdet bedömdes till högt utifrån förekomst av bottenfauna. Ån hyser bland annat fiskarter som havsöring, elritsa och nejonöga (*Lampetra spp*), dock har endast ett fåtal elfisken utförts i ån.

Figur 109. Rörums Norra å nära mynningen, i slutet av juni 2018.

När det gäller bottenfauna har man funnit de rödlistade nattsländorna *Beraea maura*, *Ecclisopteryx dalecarlica* och *Odontocerum albicorne* i inom reservatet (det finns ännu inga svenska namn).

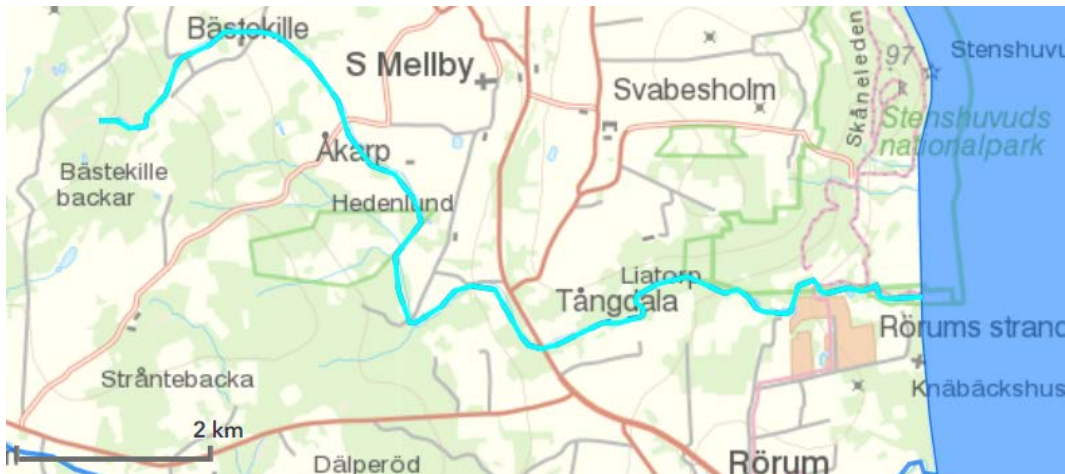
I Rörums norra å har det nyligen gjorts åtgärder för att öka passerbarheten för fisk. Det kan exempelvis handla om att ytterligare förbättra vandringsvägar för fisk. Två partiella vandringshinder har tidigare noterats inom naturreservatet. Åtgärder har

gjorts där behov fanns under 2018 så att passerbarheten nu är god inom naturreservatet.

Ekologisk status på vattendraget

Rörums Norra å utgörs av en vattenförekomst (preliminär) enligt vattenförvaltningens senaste bedömning (VISS, 2019; figur 20). En klassning av ekologisk status har gjorts för hela vattenförekomsten, alltså även för en lång sträcka uppströms naturreservatet. Klassningen har gjorts avseende vissa faktorer, dock ännu inte för biologiska eller fysikalisk-kemiska. Klassningen visar följande när det gäller ekologisk status och hydromorfologi:

- vattendragets närområde - måttlig status
- svämplanets strukturer och funktion i vattendraget – otillfredsställande status.

Figur 11. Rörums Norra å utgörs av en vattenförekomst med denna avgränsning, enligt vattenmyndighetens senaste bedömning (VISS, 2019).

Delavrinningsområdet som påverkar Rörums norra å omfattar 17,84 ha, varav 5,02 ha skog, 2,64 ha öppen mark, 9,95 ha jordbruksmark och 0,24 ha hygge.

Bevarandemål utöver de som anges i kapitel 3.1

Vattendrag

- Målet för vattendraget är att det ska uppnå minst god ekologisk och kemisk status (enligt vattendirektivets bedömningsgrunder) och utgöra en god livsmiljö för bland annat havsöring.
- Naturliga variationer av vattenståndet och flöden, med lugna till kraftigt strömmande vattendragssträckor. Erosion, sedimentation och transport av partiklar ska likna referensförhållandet. Naturlig förekomst av block, sten och grus på bottenarna (figur 21).
- Vattendragsfårans form, dvs bredd och djup, ska likna referensförhållandet.
- Mängden död ved bör öka i vattendraget.
- Vattendraget har en vegetation med inslag av flytbladsväxter, undervattensväxter och akvatiska mossor.
- Kontinuitet i närmiljön (hydrologi, luftfuktighet, substrattillgång) och en ekologisk funktionell kantzon. Strandzoner med naturliga erosions- och sedimentationsprocesser.
- Konnektivitet (fria vandringsvägar och flöden) i vattendraget och i anslutande vattensystem.

Figur 21. Rörums Norra å i naturreservatet har en stor andel bottenar med sand, grus och sten.

Bedömning av ekologisk status

Denna bedöms utifrån följande bedömningsgrunder:

- de biologiska kvalitetsfaktorerna kiselalger (hög), bottenfauna (ej klassad för närvarande) och fisk (god),

- den kemisk-fysikaliska kvalitetsfaktorn näringsämnen i vattendrag (god), förorening (god), särskilt förorenande ämnen (god),
- de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna konnektivitet dvs (dålig), hydrologisk regim (hög) och morfologiskt tillstånd (god).

Mer förtydligat innebär det att vattendraget ska hysa en växtlighet med inslag av flytbladsväxter, undervattensväxter och akvatiska mossor. Det ska hysa en rik fauna av bottenlevande organismer och fisk. Det ska också innehålla halter av näringsämnen som liknar referensförhållanden. Vattendraget ska ha god konnektivitet, dvs god möjlighet till spridning och fria passager för växter och djur i uppströms och nedströms riktning samt från vattendraget till omgivande markområden. Vattendraget ska också ha god hydrologisk regim, dvs vattenflödesvolym och vattenflödesdynamik. Det ska också råda ett gott morfologiskt tillstånd i vattendraget vilket avser vattendragsfårans form och bottenstruktur, död ved i vattendraget och strukturer i vattendraget (figur 22). Det ska även råda ett gott morfologiskt tillstånd i vattendragets närområde (inom 30 m) och för svämplanets strukturer och funktion.

Skötselåtgärder utöver de som anges i kapitel 3.2

Vid behov gynna havsöring och dess livsmiljöer, vilket bland annat innebär en stor sammanlagd areal vattendrag med strömmande vatten och grusbottnar för reproduktionen samt god passerbarhet i vattendraget.

Bibehålla och vid behov återställa naturlig hydrologi, tex genom att återskapa naturliga översvämningsregimer med svämzoner. Vid behov öka arealen block, sten- och grusbottnar, där strömhastigheten är så hög att igenslamning, pålagring och inbäddning undviks under större delen av året. Vid behov göra åtgärder för att upprätthålla en god vattenflödesdynamik och vattenflödesvolym, med permanent vattenflöde.

Vid behov göra åtgärder för att återskapa strukturer i vattendraget med förekomst av till exempel naturliga sedimentbankar, större block (som skapar flödesvariationer), växlande strömsträckor och höljor (så kallade riffle and pool system), erosionsbranter.

Om det uppstår trampskador av betesdjur i så stor utsträckning att det orsakar erosion och grumling i vattendraget kan man stängsla in vattendraget, tillföra mindre sten på lämplig plats för övergång för betesdjuren och/eller anlägga betespumpar i vattendraget.

Tillför död ved till vattendraget. Det kan bli så att träd som ligger i vattendraget orsakar så höga vattennivåer i mark utanför reservatet att det orsakar problem. I så fall kan man minska den dämmande effekten av träden genom att i första hand flytta dem så att de ligger förankrade på strandkanten och diagonalt nedströms i åfåran och i andra hand så att de ligger längs med åfåran.

Om behov finns ska åtgärder göras för att förbättra den kemiska statusen i vattendraget. Åtgärder i vatten kan kräva tillstånd för vattenverksamhet eller dispens från strandskydd.

4.4 Skötselområde 4 – Strand (vita dyner)

Skötselområde 4: Strand (0,3 ha)

Naturtyper: Vita dyner (2120)

Beskrivning Stranden utgör en direkt fortsättning av den sandiga betesmarken, vilken breder ut sig ända fram till strandbrinken, som avgränsar sandstranden (figur 23). Strandbrinken är drygt en meter hög och är bevuxen med exempelvis klibbal, asp, alm, rönn och benved. Sandstranden har så gles växtlighet att den vita sanden dominerar och här växer martorn (rödlistad; tabell 4), strandvial, strandråg och marviol. Stora delar av själva sandbrinken är bevuxen med vresros som är en invasiv art.

Martorn

På stranden precis norr om åns mynning ligger den sydligaste lokalen för martorn på Skånes östkust. Martorn är en av våra mest hotade växtarter knuten till kusten och till sandiga miljöer, dynlandskap, som är öppna

Figur 23. Stranden i naturreservatet utgörs av naturtypen vita dyner och den vita sanden dominerar.

(figur 23 och 24). Den är fridlyst och populationen minskar sen andra hälften av 1900-talet. För återhämtning krävs exempelvis restaureringsarbeten av dynlandskapet, utsättning av plantor och/eller frösådd. Lokalen i naturreservatet hade två observationer 2010. Vid återinventering 2017 kunde endast den ena återfinnas. Exemplet står i ett utsatt läge, öppet på sand i ett ganska smalt klapperstensfält där plantorna av misstag skulle kunna förolyckas, men de är omgärdade av en liten stenkrans för att uppmärksammas. Plantorna även hotade av det vresrosbestånd som breder ut sig över klapperstensfältet.

Figur 24. På stranden växer martorn, som är en av våra mest hotade växtarter knutna till kusten och ett öppna sandiga miljöer.

Bevarandemål utöver de som anges i kapitel 3.1

- Gles växtlighet där den vita sanden dominerar.
- En naturlig dynamik råder när det gäller vind- och vågerosion och ackumulation av sand. Det finns en del rörlig sand som kan transporteras med vinden och slitage och omrörning är måttlig.
- Gynnsam bevarandestatus uppnås för martorn, arten skall alltså kunna fortleva på lång sikt och helst öka i populationsstorlek och utbredning

Skötselåtgärder utöver de som anges i kapitel 3.2

Enligt inventering från 2018 behöver akuta åtgärder vidtas för att .

- Bekämpa vresros.
- Blottlägga nya sandytor med fritt rörlig sand – helst se till att det finns en mindre sanddyn mellan stranden och betesmarken.
- Säkerställa frön från martorn.
- Hjälpssådd av martorn.
- Övriga skötselåtgärder i enlighet med åtgärdsprogrammet för martorn.

4.2 Skötselområde 5 – Hav (sandbank)

Skötselområde 5: Hav (3,0 ha)

Naturtyper: Sublittoral sandbankar (1110/1113)

Beskrivning

Havsområdet inom naturreservatet utgörs av sandbankar, vilka behöver avgränsas noggrannare och inventeras mer i fält. Sandbankarna utgörs av naturtypen sublittoral sandbankar fria från växtlighet⁴. Naturtypen sträcker sig från strandkanten österut till ett djup av mellan 3 och 9 meter. Bankarna består i huvudsak av sandiga sediment, men andra kornstorlekar kan också förekomma till exempel lera, grus inklusive skalgrus, sten och stenblock. Bankarna skiljer sig topografiskt från omgivande bottenområden.

Bevarandemål utöver de som anges i kapitel 3.1

- God vattenkvalitet.
- Goda strömförhållanden.
- Bra siktdjup.
- Ingen eller ringa sedimentation.
- Ständig vattentäckning.
- Naturlig artsammansättning.

Havsområdet behöver undersökas mer i fält innan ytterligare och mer konkreta bevarandemål kan formuleras.

Skötselåtgärder utöver de som anges i kapitel 3.2

Mer fältkunskap om detta skötselområde behövs innan konkreta skötselåtgärder kan preciseras. Vid behov görs dock åtgärder för att så långt möjligt tillgodose målen ovan.

5 Friluftsliv

Området används främst som strövområde och det finns stigar som är markerade på karta genom området.

Tillgänglighet, parkering och informationsskyltar

Stenshuvud kan nås genom ett par tre kilometers promenad från naturum Stenshuvud. Man kan även parkera i Knäbäckshuset och promenera norrut längs

⁴ Sublittoral definieras som det strandnära havsområdet nedanför strandzonen till 30 m djup. Sandbankarna är permanent täkta av vatten.

med stranden 500-600 meter. Närmaste busshållplats är Rörum Knäbäckshuset, ca 3 km från naturreservatet. Då naturreservatet angränsar till Stenshuvuds nationalpark och befintliga parkeringar finns i anslutning till nationalparken upprättas inga nya parkeringar för naturreservatet.

Vägvisning/stigar

I anslutning till ingångarna till naturreservatet finns informationsskyltar. Det finns en relativt bred och lättillgänglig stig som går från stranden längs med ån på norra sidan om vattnet genom hela naturreservatet och den är markerad på kartor. Stigen korsar ån på två ställen i reservatet, med broar.

Renhållning och sanitära anordningar

Det finns idag inga renhållnings- eller sanitära anordningar för allmänheten. Sådana anläggningar finns dock via Stenshuvuds nationalpark och det bedöms därför inte finnas något behov inom naturreservatet. Om naturvårdsförvaltaren bedömer att det finns behov för det kan man komplettera med detta framöver.

Skötselåtgärder

Stigar, inklusive broar över vattendraget, i reservatet underhålls av förvaltaren vid behov. Nya leder eller stigar kan anläggas av förvaltaren eller med förvaltarens medgivande om det behövs för friluftsliv och rekreation. Detta ska i så fall ske utan att områdets bevarandevärden skadas på ett betydande sätt. Stigarna kan markeras.

6 JAKT, FISKE

Enligt naturreservatets föreskrifter är jakt inom naturreservatet förbjudet. Fiske är också förbjudet enligt reservatsföreskrifterna men är tillåtet om det bedrivs med stöd av särskild rätt.

7 Utmärkning av naturreservatets gräns

Gränsutmärkning är utförd. Inmätning gjordes 2015 av lantmäteriet.

Åtgärder

Gränsmarkeringar underhålls och förnyas vid behov. Miljövänligt material eftersträvas för gränsutmärkningsstolpar och skyltar.

8 TILLSYN

Länsstyrelsen ansvarar för regelbunden tillsyn av reservatet.

9 DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING

9.1 Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder

Uppföljning av bevarandemål ska ske i enlighet med de anvisningar som Naturvårdsverket utfärdar. Skötseln av naturreservatet följs upp kontinuerligt så att bevarandemål och syfte med naturreservatet uppnås. Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning och avrapportering av skötselåtgärder. Vid uppföljning bör fokus ligga på inventering av smultronfingerört, martorn, hasselmus och humlekortvinge.

9.2 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare, dock kan uppföljning av bevarandemålen medföra att skötselåtgärder måste anpassas efter ny kunskap eller i övrigt när det är påkallat.

9.3 Uppföljning av kostnader

Uppföljning av kostnader görs årligen av den som enligt avtal ansvarar för skötseln. Avrapportering ska ske till Länsstyrelsen årligen.

10 KOSTNADSANSVAR OCH PRIORITERINGAR

Allt virke som avverkas fram till år 2050 tillfaller markägaren.

Tabell 3. Sammanställning av skötselåtgärder, kostnadsansvar och prioriteringar.

Skötselåtgärd	Tidpunkt	Planerings- område	Kostnads- och åtgärds- ansvarig	Prioritet	Upplysningar
Mark och vatten					
Avverka gran	Snarast, men senast år 2050	1-4	Förvaltaren	1	Inga markskador får uppkomma
Avverka björk- /tallbestånd	Snarast	1a	Förvaltaren	1	Inga markskador får uppkomma
Öppna luckor, skapa död ved	Löpande	1-3	Förvaltaren	1	Åtgärderna görs motor- manuellt, inga skogsmaskiner
Gynna ädellöv, klibbal och bärande träd och buskar.	Löpande	1-3	Förvaltaren	1	Motor- manuellt
Röjning av gran/bekämpning av granplantor	Löpande	1-4	Förvaltaren	1	Motor- manuellt
Röjning av igenväxningsveg etation i betesmarker	Löpande	1, 2	Förvaltaren	1	Endast november- februari för hänsyn till hasselmus
Övrig skötsel av jordbruksmark	Årligen	1,2	Förvaltaren	1	

Anläggning och underhåll småvatten	Vid behov	Alla	Förvaltaren	2	
Underhåll av stängsel	Årligen	1,2	Förvaltaren	1	
Skötsel av buskrika partier	Vid behov	1-4	Förvaltaren	1	Endast november- februari för hänsyn till hasselmus
Skötsel av spridningskorri- dorer för hasselmus	Vid behov	1-4	Förvaltaren	2	

Anläggningar					
Uppsättning och underhåll av informations-skyltar	Löpande	Hela området	Förvaltaren	1	Bland annat en skylt om pågående betesdrift vid ingångarna till betesmarkerna
Underhåll av gränsmarkering	Löpande	Hela området	Förvaltaren	1	
Markering och underhåll av stigar	Löpande	Längs med stigarna	Förvaltaren	1	
Dokumentation av biologiska värden	Vid behov	Hela området	Förvaltaren	3	
Uppföljning av skötsel mål	Enligt Naturvårdsverkets riktlinjer	Hela området	Förvaltaren	2	
Revidering av skötselplan	Vid behov	Hela området	Naturskydds enheten	3	

11 RÖDLISTADE ARTER

Nedan förtecknas de signalarter, (arter som signalerar höga naturvärden enl. Skogsstyrelsen), rödlistade arter, eller i övrigt naturvårdsintressanta arter som noterats i artportalen år 2013-2018 (förutom humlekortvinge som noterats år 2004) samt vid inventeringar i samband med upprättandet av denna skötselplan (Tabell 4). Rödlistade arter anges med förkortning av hotklass enligt ArtDatabankens rödlista från 2018. Kärlväxter, lavar, mossor och svampar är relativt väl eftersökta medan t.ex. insekter är mer bristfälligt undersökta. Nedanstående artförteckning innehåller 11 rödlistade arter, 5 fridlysta arter, 2 arter som omfattas av åtgärdsprogram, 16 signalarter och 1 art som tas upp i art- och habitatdirektivets bilaga 4. Hotkategorierna är enligt fastställd svensk rödlista av ArtDatabanken (2005): NT=missgynnad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, CR=akut hotad, RE=försvunnen och DD=kunskapsbrist, LC= Rödlistade 2005, numera livskraftiga populationer; S= Signalart; ÅGP= ingår i en åtgärdsprogram för hotade arter.

Tabell 4. Förteckning över skyddsvärda arter.

Organism-grupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori	Fridlyst	ÅGP	Signalart	Art- och habitatdirektiv
Kärlväxter							
	Martorn	Eryngium maritimum	EN	X	X		
	Smultronfingerört	Potentilla sterilis	EN	X			
	Backsippa	Pulsatilla vulgaris vulgaris	VU				
	Blåsippa	Hepatica nobilis		X		X	
	Buskstjärnblomma	Stellaria holostea				X	
	Desmeknopp	Adoxa moschatellina	NT			X	
	Gullpudra	Chrysosplenium alternifolium				X	
	Gullviva	Primula veris		X			
	Gulplister	Lamium galeobdolon				X	
	Gulsippa	Anemone ranunculoides				X	
	Hedblomster	Helichrysum arenarium	VU				
	Hässleklocka	Campanulatifolia				X	
	Lind	Tilia cordata				X	
	Lundslok	Melica uniflora				X	
	Lundvårlök	Gagea spathacea				X	
	Murgröna	Hedera helix				X	
	Ramslök	Allium ursinum				X	
	Skärmstarr	Carex remota				X	
	Storrams	Polygonatum multiflorum				X	
	Strutbräken	Matteucia struthiopteris				X	
	Tandrot	Cardamine bulbifera				X	
Ryggradslösa djur			NT		X		
	Humlekortvinge	Emus hirtus					
	(saknas)	Kyklioacalles navieresi	NT				
	Almsnabbvinge	Satyrium w-album	NT				

	(saknas)	Odontocercus albicorne	NT				
	(saknas)	Baraia maura	VU				
Fåglar	Gulhämpling	Serinus serinus	VU				
	Ejder	Somateria mollissima	VU				
Däggdjur	Hasselmus	Muscardinus avellanarius		X			Bilaga 4

12 KÄLLOR

Litteratur

- Eklöv A. Eklövs fiske och fiskevård. 2006. Fiskar och fiske i nio Österlenåar, Österlens vattenvårdsförbund.
- Ekologgruppen i Landskrona. 2017. Bottenfauna i Österlenåar 2017. Österlens vattenråd.
- Länsstyrelsen i Skåne län. 2003. Beslut om bildande av naturreservatet Stenshuvud i Simrishamns kommun.
- Länsstyrelsen Skåne. 2005-12-16. Bevarandeplan för Natura 2000-området Stenshuvud, SE0420134.
- Länsstyrelsen Skåne. 2011-09-21. Förslag till ändringar inom Natura 2000-området Stenshuvud, SE0420134, Simrishamns kommun.
- Länsstyrelsen Skåne. 2018-12-20. Bevarandeplan för Natura 2000-området Stenshuvud, SE0420134.
- Naturvårdsverket. 1986. Kungörelse med föreskrifter om Stenshuvuds nationalpark. SNFS:1986:3, NV:24.
- Naturvårdsverket. 2004. Skötselplan för Stenshuvud Nationalpark
- Nilsson, N-O. 2018. Martorn i Skåne 2017. EkoScandica Naturguide AB.
- Simrishamns kommun. 1995. Naturvårdsprogram för Simrishamns kommun
- Skogsstyrelsen. 2014. Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.

Kartor, databaser och hemsidor

Kartor

- SMHI SVAR Huvudavrinningsområden
- SMHI SVAR Delavrinningsområden
- SMHI SVAR Havsområden
- SGU Berggrund lokal, Bergrundsytor
- SGU Skånestrand
- Flygbilder från 1940-talet, GIS-skikt, Länsstyrelsen
- Akt 11-SME-132, Rågångsåtgärd 1916
- Akt 11-SME-238, Laga skifte 1857
- Akt K119-19:1, Renskriven text till laga skifte 1857
- Akt 11-SME-255, Gränsbestämning 1941
- Akt 11-SME-263, Gränsbestämning 1941
- Generalstabskartan, 1861
- Häradsekonomisk karta 1926-1934
- Jordartskartan 2D Tomelilla SO/Simrishamn SV, SGU Ser. Ae nr 65
- Daniel, Esko. 1986. Beskrivning till jordartskartorna Tomelilla SVO/Simrishamn SV/Ystad NO/Örnahusen NV. SGU 1986

Hemsidor och databaser

- Artportalen, ArtDatabanken SLU 2015.
- Skogsstyrelsen, beskrivning av nyckelbiotoper (Webb, ”Skogens pärlor”).
- VISS - Vatteninformationssystem Sverige, feb 2019.

Muntliga kontakter

- Boris Berglund information om hasselmusförekomst och förekommande groddjur på fastigheten.

Skötselplan för naturreservatet Stenshuvud i Simrishamns kommun

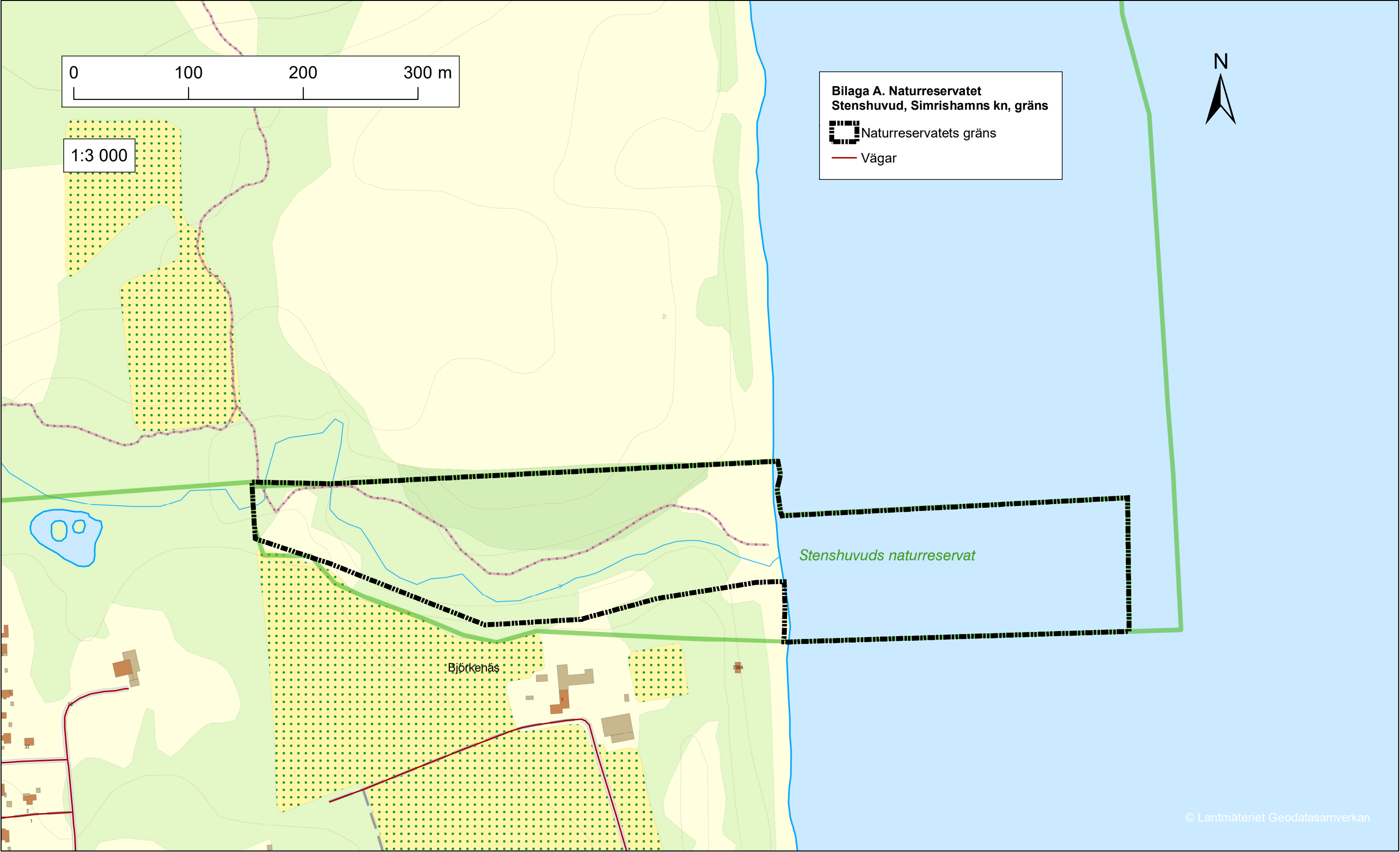
Naturreservatet Stenshuvud i Simrishamns kommun syftar till att långsiktigt bevara och utveckla naturvärden i ett kulturpräglad landskap med betade skogar, öppen sandig betesmark, vattendrag och ett havsområde med sandbankar.

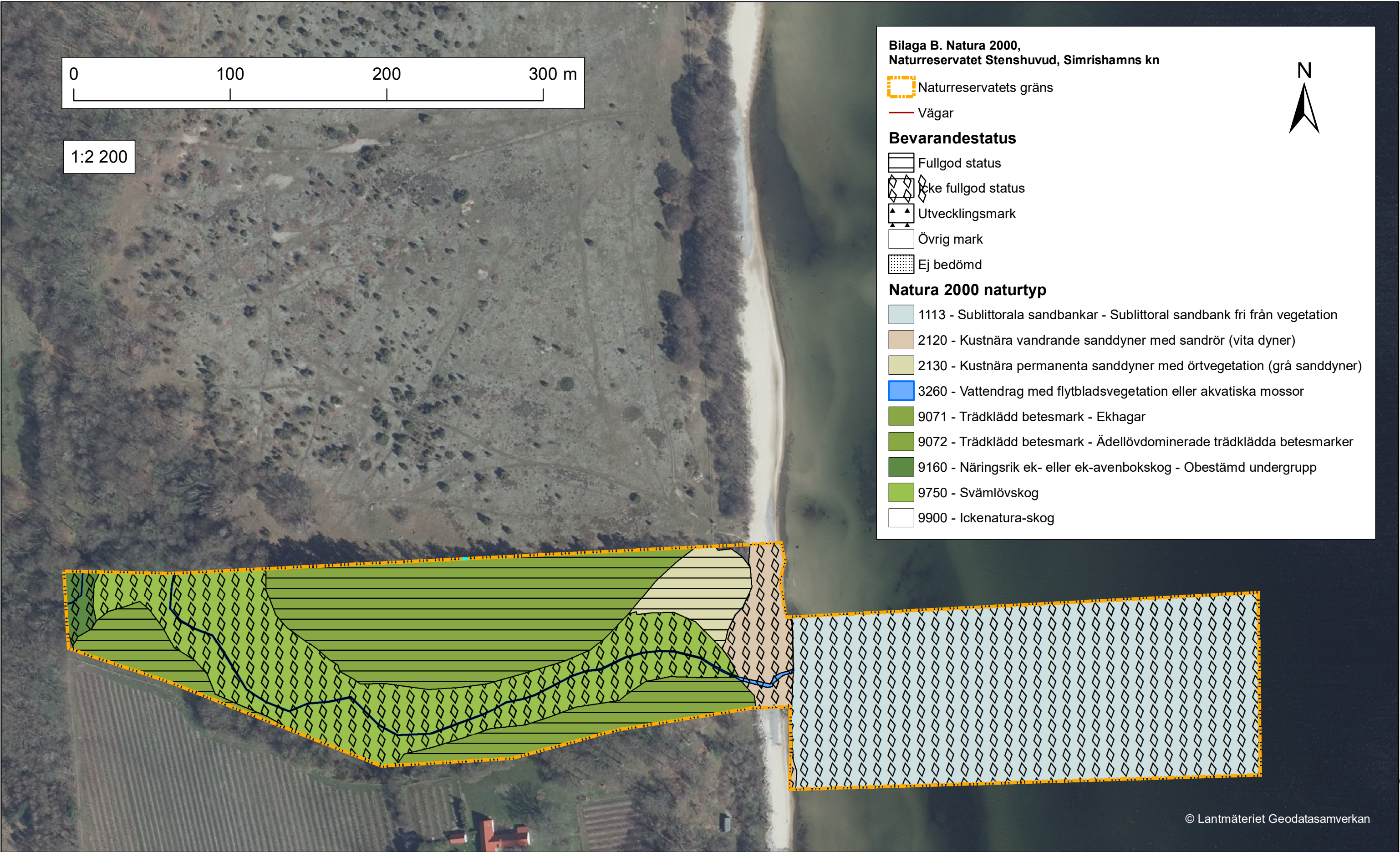
Syftet är även att bevara biologisk mångfald och kulturvärden och att ge allmänheten möjligheter att utnyttja området för rekreation och rörligt friluftsliv.

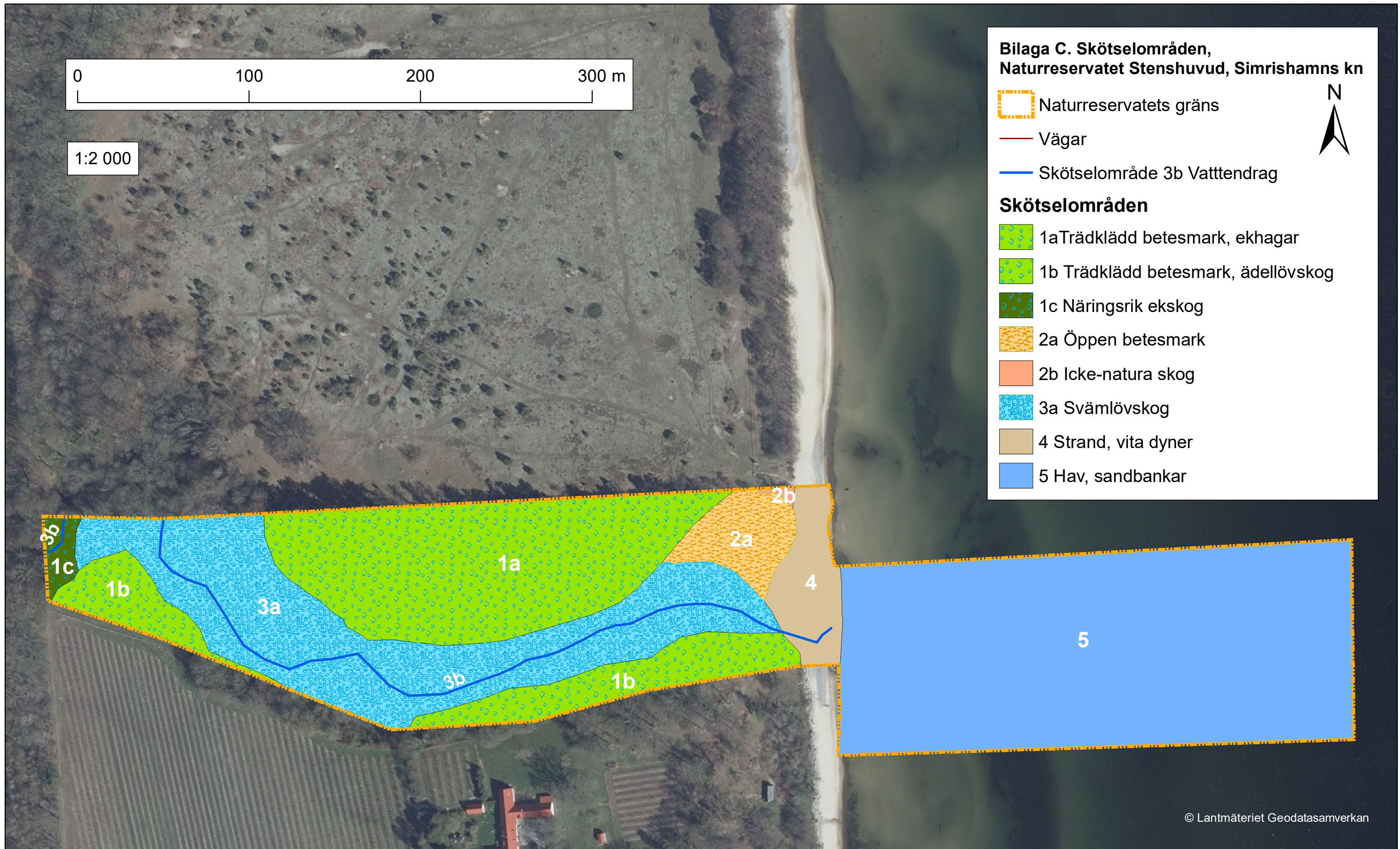
Skötselplanen innehåller syftet med naturreservatet, en markhistorisk beskrivning samt planerad markanvändning, mål och skötselåtgärder för området.

Länsstyrelsen
Skåne

HUR MAN ÖVERKLAGAR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Mottagare

För att överklaga skriver ni till regeringen, Miljödepartementet.
Observera dock att ni ska skicka överklagandet till skane@lansstyrelsen.se eller till Länsstyrelsen Skåne, Miljöavdelningen, 205 15 MALMÖ.

Tid för överklagande

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen senast den 23 juli 2019. Om den som vill överklaga beslutet företräder det allmänna ska överklagandet dock ha kommit in tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Innehåll

Överklagandet ska vara skriftligt. I överklagandeskrivelsen ska ni ange:

- vilket beslut ni överklagar, beslutets datum och ärendenummer (diarienummer),
- på vilket sätt ni vill att beslutet ska ändras,
- er adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,
- eventuella handlingar eller annat som stödjer er mening.

Ytterligare upplysningar

Behöver ni veta mer om hur ni ska göra kan ni ringa till Länsstyrelsen, telefon 010-224 10 00 (växel).